רובץ ולא רבצן, רובץ ולא עומד, תחת משאו ולא מפורק, תחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו ואי אמרת צער בעלי חיים דאורייתא מה לי רובץ ומה לי רבצן ומה לי עומד, הא מני ר' יוסי הגלילי היא דאמר צער בעלי חיים דרבנן, ה"נ מסתברא דקתני תחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא, רבי יוסי הגלילי, ש"מ, עד כאן מצית מוקמת לה כרבי יוסי הגלילי והא קתני סיפא תחת משאו ולא מפורק מאי לא מפורק אילימא לא מפורק כלל הא כתיב הקם תקים עמו אלא פשיטא לא מפורק בחנם אלא בשכר מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא רבנן, לעולם ר' יוסי הגלילי היא ובטעינה סבר לה כרבנן. ת"ר כי תראה, יכול אפי' מרחוק ת"ל כי תפגע, אי כי תפגע יכול פגיעה ממש ת"ל כי תראה, ואיזו היא ראיה שיש בה פגיעה שיערו חכמים אחד משבעה ומחצה במיל וזהו ריס, תנא ומדדה עמו עד פרסה, אמר רבה בר בר חנה ונוטל שכר:

מתני' אבדתו ואבדת אביו, אבדתו קודמת; אבדתו ואבדת רבו, שלו קודם; אבדת אביו ואבדת רבו, של רבו קודמת שאביו הביאו לעולם הזה ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא, ואם אביו חכם של אביו קודמת. היה אביו ורבו נושאין משאוי מניח את של רבו ואחר כך מניח את של אביו. היה אביו ורבו בבית השבי פודה את רבו ואחר כך פודה את אביו ואם אביו חכם פודה את אביו ואח"כ פודה את רבו:

גמ' מנא הני מילי, אמר רב יהודה אמר רב אמר קרא אפס כי לא יהיה בך אביון שלך קודם לשל כל אדם ואמר רב יהודה אמר רב כל המקיים בעצמו כך סוף בא לידי כך: היה אביו ורבו נושאין משאוי וכו': תנו רבנן רבו שאמרו רבו שלמדו חכמה ולא רבו שלמדו מקרא ומשנה דברי ר"מ רבי יהודה אומר כל שרוב חכמתו הימנו רבי יוסי אומר אפילו לא האיר עיניו אלא במשנה אחת זה הוא רבו אמר רבא כגון רב סחורה דאסברן זוהמא ליסטרון שמואל קרע מאניה עליה ההוא מרבנן דאסבריה אחד יורד לאמת השחי ואחד פותח כיון אמר עולא תלמידי חכמים שבבבל עומדין זה מפני זה וקורעין זה על זה, ולענין אבדה במקום אביו אינן חוזרין אלא לרבו מובהק. קבעי מיניה רב חסדא מרב הונא תלמיד וצריך לו רבו מאי, אמר ליה חסדא חסדא, לא צריכנא לך את צריכת לי עד ארבעין שנין איקפדי אהדדי ולא עיילי לגבי הדדי, יתיב רב חסדא ארבעין תעניתא משום דחלש דעתיה דרב הונא, יתיב רב הונא ארבעין תעניתא משום דחשדיה לרב חסדא. איתמר רב יצחק בר יוסף אמר ר' יוחנן הלכה כרבי יהודה, רב אחא בר רב הונא אמר רב ששת הלכה כרבי יוסי, ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן רבו שלמדו חכמה, מאי חכמה רוב חכמתו. ת"ר העוסקין במקרא מדה ואינה מדה במשנה מדה ונוטלין עליה שכר גמרא אין לך מדה גדולה מזו ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן גמרא הא גופא קשיא אמרת בגמרא אין לך מדה גדולה מזו והדר אמרת ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן הגמרא, אמר רבי יוחנן בימי

רש"י

רובץ. מקרה הוא לו שרובץ תחת משאו בפעם אחת: **ולא רבצן.** שרגיל בכך: **ולא מפורק.** והוא צריך טעינה ולקמן פריך הכתיב הקם תקים: **יכול מרחוק.** והטיל עליו שילך שם: **מדדה עמו.** לאחר שהטעינו שמא יחזור ויפול: **גמ' מנא הני מילי.** דשלו קודם: **לא יהיה בך אביון.** הזהר מן עניות: **כל המקיים בעצמו כך.** אף על פי שלא הטילו עליו הכתוב יש לאדם ליכנס לפנים משורת הדין ולא לדקדק שלו קודם אם לא בהפסד מוכיח ואם תמיד מדקדק פורק מעליו עול גמילות חסדים וצדקה וסוף שיצטרך לבריות: **שלמדו חכמה.** סברת טעמי המשנה והבין שלא יהו סותרות זו את זו וטעמי איסור והיתר והחיוב והפטור והוא נקרא גמרא: **מקרא.** תורה נביאים וכתובים: **משנה.** כמו שהן שנויות ואין טעמן מפורש בהן: **כל שרוב חכמתו הימנו.** אם מקרא אם משנה אם גמרא: **האיר עיניו.** שהודיעו טעם משנה אחת שלא יכול להבין: **דאסברן זוהמא ליסטרון.** בסדר טהרות (כלים פי"ג משנה ב ופכ"ה משנה ג) היא שנויה ולא הייתי יודע מה כלי הוא ולמדני שהוא כף גדולה שמסלקין בו זוהם הקדירה והקלחת לכדין: **קרע מאניה.** קרע שאין מתאחה כדין תלמיד על הרב: **אחד יורד לאמת השחי.** משנה היא במסכת תמיד (פרק ג משנה ו) אצל הנכנסים שחריה לפתוח דלתות ההיכל מי שזכה בדישון מזבח הפנימי כו' ושני מפתחות בידו אחד יורד לאמת השחי ואחד פותח כיון אחד מן המפתחות הללו פותח פשפש הצפוני שאצל פתח ההיכל בקרן מזרחית צפונית של אולם והיכל כדתנן התם שני פשפשים היו לו לשער הגדול אחד לצפון ההיכל והאולם ואחד לדרומו ואותו שבדרום לא נכנס בו אדם מעולם כדמפרש התם ואותו פשפש שבצפון והוא לפתח שבזוית האולם שאצל חמש אמות של כותל ההיכל שבצפון פתח ההיכל ודלת סובבת בו ואותו מפתח של אותו הפתח יורד לאמת השחי. **פשפשים.** פתחים קטנים כמין כיפות קטנות ארכו כעובי רוחב הכותל ודלת סובבת בו פוסטי"ל בלעז אחד יורד לאמת השחי הבא לפתוח בו שחרית [פשפש שבזוית האולם] עומד מבחוץ בתוך האולם ומכניס ידו בחור שבכותל עד בית שחיו ופותח: **ואחד פותח כיון.** לאחר שנכנס בזה (א) ובא לו לתא אשר על פני אחת עשרה אמה של אולם וקלא מן ההיכל ופותח במפתח שני דלת אחד שמן התא להיכל מהר בלא מורח כשאר פתחים ונכנס להיכל לפתוח דלתות ההיכל: **כיון.** כמו (פסחים דף נ.) יעשנה כדפוס ויקבענה כיון מהר בלא מורח והאי שער הגדול הוא פתח ההיכל שבין אולם להיכל: **עומדין זה מפני זה.** כדין תלמיד לרב לפי שהיו יושבין תמיד בבית המדרש יחד ומקשין ומפרקין וכולם למדים זה מזה: **לרבו מובהק.** שרוב חכמתו ממנו כר"י: **וצריך לו רבו.** ששמע שמועות שיש בידו מפי אחרים: **מאי.** כלומר קודם לאביו לענין אבדה: **ותנן רבו שלמדו חכמה.** סתמא כר' מאיר: **רוב חכמתו.** אם מקרא מקרא אם משנה משנה: **מדה.** היא קלא: **ואינה מדה.** שהמשנה וגמרא יפים ממנה מפני שתלוין בגירסא ומשתכחים שבימיהם לא היה גמרא בכתב וגם לא היה ניתן לכתוב אלא לפי שנתמעטו הלבבות התחילו דורות [אחרונים] לכתבו: **גמרא.** כבר פירשתי למעלה שהוא לתת לב להבין בסתימות טעמי המשנה מה הם וכששתים סותרות זו את זו יבין לתרץ שיהיו שתיהן קיימות או לדעת דברי התנאים החלוקים בדבר ויטה הא מני פלוני חכם הוא:

תוספות

מה לי רבצן. וא"ת וליתני רובץ בחנם רבצן בשכר דה"נ משני ולא מפורק בחנם אלא בשכר וי"ל דניחא ליה לשניי דאתי כרבי יוסי הגלילי כדמוכח דאתיא כוותיה: **ונוטל** שכר. במה שמדדה ובפריקה מיירי שירא פן ירבץ דאי בטעינה פשיטא דהא טעינה גופה בשכר וכל שכן מה שמדדה:

וזהו ריס. אית דגרסי רום דשבע ומחצה רום עולה *אלפים דהאי שיעור מיל כדמוכח בפרק שני שעירי (יומא דף סז.) גבי סוכות דשעיר המשתלח:

אבדתו קודמת. וא"ת אבדתו ואבדת רבו וכבוד אביו איזהו קודם אי אבדתו הא כבוד אביו עדיף למאן דאמר בפ"ק דקדושין (דף לב. ושם) משל בן ואם כבוד אביו הא אבדת רבו קודמת כדאמר לעיל* אבי ה' ויש לומר אבדתו קודמת דהכא דאביו נהנה מגוף הבהמה חייב לכבדו כגון שחוש לי בהמתך אבל הניחה ליאבד ותביא לי לאכול שגם לאב קשה האבדה אלא שרוצה לאכול*:

ומקרעין זה על זה. אף על פי שאינו יודע יותר לפי שלומדין זה מזה ואם תאמר דאמרינן בפרק האורג (שבת דף קה: ושם) חייב לקרוע על אדם כשר אפילו לא היה בשעת יציאת נשמה [ג] ויש לומר דהכא מיירי בקרע שאינו מתאחה כדין תלמיד על רבו וכן פירש רש"י:

רבינו חננאל

ת"ר כי תראה יכול מרחוק ת"ל כי תפגע יכול פגיעה ממש פגיא בפנים ת"ל כי תראה הא כיצד ראיה שיש בה פגיעה שיערו חכמים אחד משבעה ומחצה במיל וזהו ריס. ומדדה עמו עד פרסה ונוטל שכרו. קיימא לן פריקה בחנם לדברי הכל וטעינה בשכר כרבנן: כתני' אבדתו ואבדת אביו וכו' אבדת רבו שלו קודמת. פי' יניח של אביו ויניח של רבו וישיב את שלו שנאמר אפס כי לא יהיה בך אביון. והמדקדק שלא יבא לידי עניות סוף בא לידי כך: ת"ר רבו שאמרו רבו שלמדו חכמה ולא רבו שלמדו מקרא ומשנה דברי ר"מ ר' יהודה אומר כל שרוב חכמתו ממנו ור' יוסי [אמר] אפי' לא האיר עיניו אלא במשנה אחת ... רבו. אע"ג דאמר ר' יוחנן הלכה כר' יהודה רב ששת דהוא בתרא אמר הלכה כר' יוסי. ועוד הנה שמואל עשה כמותו וקרע על ההוא מרבנן דאסבריה הא דתנן במסכת תמיד פ' אמר להן הממונה ושני מפתחות אחד יורד אמת השחי ואחד פותח כיון ... וכן הוא מפורש בתלמוד ארץ ישראל (א) ...